

О. З. Хома,
аспірант, Міжрегіональна академія управління персоналом

DOI: 10.32702/2306-6814.2018.21.118

ФОРМУВАННЯ ОСНОВ І МЕХАНІЗМІВ ДОСЯГНЕННЯ ІНТЕГРАЦІЇ РИНКУ ПРАЦІ І РИНКУ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

О. Нoma,
postgraduate, Interregional Academy of Personnel Management

FORMATION OF BASES AND MECHANISMS FOR AIMS OF INTEGRATION OF THE MARKET
OF LABOR AND MARKET OF EDUCATIONAL SERVICES AT THE REGIONAL LEVEL

Визначено, що пріоритетними напрямками державної політики в сфері регулювання ринку праці є: вдосконалення законодавства України в галузі сприяння зайнятості населення; вдосконалення системи моніторингу та прогнозування ситуації на ринку праці; забезпечення збалансованості професійної освіти та попиту на робочу силу; розвиток регіональних ринків праці і підвищення територіальної мобільності робочої сили; розвиток кадрового потенціалу; оптимізація залучення іноземної робочої сили; стимулювання економічної активності населення; підвищення якості робочих місць.

Розглянуто напрями реалізації державної політики зайнятості: вдосконалення системи моніторингу та прогнозування ситуації на ринку праці; забезпечення збалансованості професійної освіти та попиту на робочу силу; розвиток регіональних ринків праці і підвищення територіальної мобільності робочої сили.

Запропоновано заходи державної політики в сфері розвитку та модернізації системи освіти, які повинні виходити з подолання дисбалансу ринку праці та ринку освітніх послуг: перегляд спеціальностей для бюджетних місць, щоб всі випускники були затребувані ринком після завершення навчання; адаптація системи освіти всіх рівнів: початкового, середнього та вищого до вимог виробництва, що передбачає, в першу чергу, адаптацію стандартів профосвіти до вимог економіки; підвищення самостійності освітніх установ у розробці навчальних програм.

The priorities of the state policy in the sphere of labor market regulation are as follows: improvement of the legislation of Ukraine in the field of promoting employment of the population; improvement of the system of monitoring and forecasting of the situation in the labor market; ensuring the balance of vocational education and labor demand; developing regional labor markets; and improving the territorial mobility of the worker. forces; development of human resources; optimization of attraction of foreign labor; stimulating economic activity of the population; improving the quality of workplaces.

Areas of implementation of the state employment policy are considered: improvement of the system of monitoring and forecasting of the situation in the labor market, ensuring a balance between vocational education and labor demand, the development of regional labor markets, and increasing the territorial mobility of the workforce.

Proposed measures of the state policy in the field of development and modernization of the education system, which should be based on overcoming the imbalance of the labor market and the market of educational services: a review of specialties for budget places, so that all graduates are

sought after by the market after graduation; Adaptation of the education system of all levels: primary, secondary and higher to production requirements, which envisages, first of all, the adaptation of the standards of professional education to the requirements of the economy; increasing the autonomy of educational institutions in developing curricula.

Ключові слова: державна політика, регулювання ринку праці, зайнятість населення, робоча сила, регіональні ринки праці, територіальна мобільність робочої сили, кадровий потенціал, модернізація системи освіти.

Key words: state policy, labor market regulation, employment, labor force, regional labor markets, territorial labor mobility, human resources capacity, modernization of education system.

ВСТУП

В Україні створено тільки освітні стандарти і розгорнулася робота з напрацювання професійних стандартів. Але в умовах нашої країни ще важливо вищевказані стандарти доповнити нормативами фінансування підготовки різних професій, особливо затребуваних в економіці.

У свою чергу, Про затвердження Програми сприяння зайнятості населення та стимулювання створення нових робочих місць на період до 2017 року, виходила з необхідності модернізації механізмів реалізації державної політики зайнятості на ринку праці і використанні інноваційних методів державного регулювання в сфері зайнятості населення.

Пріоритетними напрямками державної політики в сфері регулювання ринку праці є:

- вдосконалення законодавства України в галузі сприяння зайнятості населення;
 - вдосконалення системи моніторингу та прогнозування ситуації на ринку праці;
 - забезпечення збалансованості професійної освіти та попиту на робочу силу;
 - розвиток регіональних ринків праці і підвищення територіальної мобільності робочої сили;
 - розвиток кадрового потенціалу;
 - оптимізація залучення іноземної робочої сили;
- стимулювання економічної активності населення;
- підвищення якості робочих місць [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблеми інтеграції ринків праці і ринку освітніх послуг викликають значний інтерес серед економістів, педагогів, як науковців, так і практиків. Зокрема В.І. Куценко розглядає розвиток вищої та післядипломної освіти з врахуванням ринкових умов, Г.В. Федоров акцентує увагу на доцільності застосування маркетингу в управлінській діяльності керівника навчального закладу, Л.І. Цимбал досліджує особливості механізмів формування ціни на освітні послуги, російські вчені — Т.П. Євсєєнко, С.Л. Зарецькая, С.Г. Сенніков — досліджують вплив різних факторів, в т.ч. конкуренції на розвиток ринку освітніх послуг. Разом з тим у науковій літературі приділено недостатньо уваги виявленню особливостей формування основ і механізмів досягнення інтеграції ринків праці і ринку освітніх послуг, що і зумовило вибір напряму дослідження.

ПОСТАНОВКА ЗАДАЧІ

Метою статті є огляд, аналіз та формування основ і механізмів досягнення інтеграції ринків праці і ринку освітніх послуг на регіональному рівні.

РЕЗУЛЬТАТИ

З точки зору формування основ і механізмів досягнення інтеграції ринків праці і ринку освітніх послуг мають принципове значення наступні напрямки реалізації державної політики зайнятості:

- вдосконалення системи моніторингу та прогнозування ситуації на ринку праці;
- забезпечення збалансованості професійної освіти та попиту на робочу силу;
- розвиток регіональних ринків праці і підвищення територіальної мобільності робочої сили [2, с. 37].

За першим напрямком передбачається поліпшення роботи з проведення моніторингу ситуації на ринку праці, що означає наступне:

- на основі результатів моніторингу ситуації на ринку праці передбачається розробка на національному рівні і на рівні регіонів України прогнозів попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці в рамках професійно-кваліфікаційних груп, видів економічної діяльності, а також укрупнених груп спеціальностей відповідно до Класифікація спеціальностей за освітою;

- з урахуванням прогнозів попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці передбачається здійснювати планування заходів по реалізації державної політики в сфері регулювання ринку праці, включаючи заходи по підвищенню територіальної мобільності трудових ресурсів країни і залученню іноземних працівників, уточненню стратегій і планів розвитку професійної освіти, розробку програм професійної орієнтації населення;

- на основі моніторингу ситуації на ринку праці передбачається формування і ведення реєстрів одержувачів державних послуг в сфері зайнятості населення, що включають відомості про громадян і роботодавців, які звернулися в державну службу зайнятості населення (далі органи служби зайнятості).

- другий напрямок передбачає здійснення наступних заходів по досягненню збалансованості професійної освіти та попиту на робочу силу:

- перегляд напрямків і рівнів професійної підготовки робітничих кадрів та фахівців з урахуванням прогнозу попиту і пропозиції робочої сили на ринку праці із забезпеченням відповідності структури професійної

освіти потребам ринку праці. Органам виконавчої влади регіонів України необхідно зосередити увагу на підготовці робітничих кадрів за загальногалузевим професій, потреба в яких не може бути задоволена за рахунок наявних трудових ресурсів. Розвиток системи початкової професійної освіти передбачається орієнтувати на вирішення цього завдання;

— розробка відповідно до потреб роботодавців професійних стандартів за рівнями професійної освіти, введення яких сприятиме забезпеченню взаємозв'язку ринку праці та професійної освіти, визначення якісних характеристик запиту (замовлення) роботодавців на підготовку робітничих кадрів та фахівців;

— створення умов рівного доступу громадян до галузевих і професійних ринків праці і підвищенню правової захищеності працівників при проведенні атестації;

— розробка цільових програм професійної орієнтації молоді, сприяють формуванню структури попиту населення на послуги професійної освіти відповідно до потреб ринку;

— організація в 2010—2017 роках інформаційно-пропагандистських кампаній з підвищення престижу робітничих професій з використанням засобів масової інформації та сучасних інформаційних технологій з метою інформування суспільства про ситуацію на ринку праці і перспективних потребах економіки в кадрах, а також підвищення професійної орієнтованості молоді.

Аналіз змісту даного напрямку дає переконливе свідчення того, що вище керівництво країни не тільки вперше поставило питання про необхідність інтеграції ринку праці та ринку освітніх послуг, але розглядає її як один із пріоритетних напрямків державних політики в сфері зайнятості [3, с. 75].

Разом з тим, у цьому документі не розкрито сутність інтеграції та основні шляхи її досягнення.

Що стосується третього напрямку, то воно, по суті, передбачає вирівнювання між регіонами попиту і пропозиції на робочу силу шляхом створення можливостей для переміщення робочої сили в ті регіони, де особливо відчувається її нестача [4, с. 62].

На національному рівні організаційні передумови інтеграції формуються і шляхом прямої взаємодії трьох державних органів — Міністерства охорони здоров'я України, Міністерство соціальної України Міністерства освіти і науки України.

Ця взаємодія знаходить своє конкретне вираження у формуванні державного замовлення на підготовку кадрів.

Методологічною основою формування такого замовлення є позиція Європейського круглого столу промисловців, який позначив пріоритети замовника в підготовці кадрів. Освіта повинна розглядатися в якості послуги економіці. Відмінними рисами державного замовлення є такі:

— він формується з урахуванням вимоги на кадри найбільш затребуваних спеціальностей, по найбільш затребуваним професіям і передбачає участь роботодавців у його фінансуванні;

— у ньому конкретизовано порядок фінансування. Він стимулює поряд з переходом на подушне фінансу-

вання навчаються і працевлаштування підготовлених фахівців за отриманою спеціальністю. Державне замовлення на підготовку кадрів включає також: відбір навчальних програм з суворою орієнтацією на потреби економіки;

— перепідготовку робочих підвищеного рівня кваліфікації, що забезпечується розробкою в рамках державного замовлення нового покоління державних стандартів і навчальних програм. При цьому нормативи фінансування такого замовлення формуються в рамках додаткового освітнього бюджету. 50% розрахунку здійснюється з урахуванням економічної оцінки виконання замовлення [5, с. 269].

Наказ Міністерства освіти і науки України від 30.05.2013 № 646 "Про затвердження Положення про конкурсну комісію Міністерства освіти і науки України з відбору виконавців державного замовлення на підготовку фахівців, наукових, науково-педагогічних та робітничих кадрів, підвищення кваліфікації та перепідготовку кадрів" було передбачено в цілях підвищення ефективності підготовки фахівців з вищою освітою ввести конкурсний порядок розміщення державного завдання на підготовку фахівців з вищою освітою (контрольні цифри прийому), в які мають акредитацію установах на період з 2013 р., до переходу до системи персоніфікованого фінансування професійної освіти.

Одночасно важливим є чітке визначення відповідальності державних органів законодавчої і виконавчої влади за підготовку робочої сили [6].

Держава, як нам представляється, має зберегти за собою відповідальність за початкову фундаментальну професійну підготовку робітників і фахівців і перенавчання безробітних, забезпечення їм соціальної допомоги.

При цьому слід розрізняти первинну підготовку робітників і фахівців, перенавчання безробітних і подальшу "підгонку" робочих до вимог конкретних сучасних підприємств.

ВИСНОВКИ

Державна політика в сфері розвитку та модернізації системи освіти повинна виходити з подолання дисбалансу ринку праці та ринку освітніх послуг. Зокрема тут можуть бути використані такі заходи, як:

— перегляд спеціальностей для бюджетних місць, щоб всі випускники були затребувані ринком після закінчення навчання;

— адаптація системи освіти всіх рівнів: початкового, середнього та вищого до вимог виробництва, що передбачає, в першу чергу, адаптацію стандартів профосвіти до вимог економіки;

— підвищення самостійності освітніх установ у роботі навчальних програм.

Важливою віхою в удосконаленні початкової та середньої професійної освіти стало включення його в національний проект з розвитку освіти [7]. Держава в рамках національного проекту "Освіта" визначила державну підтримку початковим і середнім професійним освітнім установам. Результатом цього стало отримання ними серйозної фінансової допомоги. За період 2010—2017 рр. гранти отримають близько 200—250 навчальних закладів. Такі навчальні закла-

ди покликані стати свого роду ресурсними центрами з підготовки кадрів для високотехнологічних галузей. Ці кадри в наслідку можуть поширювати свій досвід і знання серед інших закладів професійної освіти повинні бути доповнені аналогічними обсягами фінансових ресурсів з коштів регіональних бюджетів і фінансової допомоги з боку бізнесу. Подібна цілюва фінансова допомога є відображенням гостроти проблеми нестачі в країні кваліфікованих кадрів для ключових галузей економіки.

Література:

1. Дмитрієв В.Ю. Особливості ринку освітніх послуг у системі вищої освіти [Електронний ресурс] / В.Ю. Дмитрієв // Народна освіта: електрон. наук. фах. вид. — 2012. — Вип. 3. — Режим доступу: http://narodna-osvita.kiev.ua/Narodna_osvita/library/12v318/12dvusvo.htm
2. Малюкіна А.О. Обґрунтування особливостей ринку освітніх послуг [Електронний ресурс] / А.О. Малюкіна // Технологический аудит и резервы производства. — 2014. — № 4 (2). — С. 36—39. — Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tatrv_2014_4\(2\)_10.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tatrv_2014_4(2)_10.pdf)
3. Карпюк О.А. Аналіз та оцінка рівня освітніх послуг в Україні / О.А. Карпюк // Вісник ЖДТУ. — 2012. — № 3. — С. 74—79.
4. Чкаловська Г.З. Ефективність функціонування ринку освітніх послуг в Україні: проблеми та перспективи / Г.З. Чкаловська // Сталый розвиток економіки. — 2012. — № 3. — С. 59—64.
5. Саєнко О.О. Дослідження поведінки споживачів на ринку послуг вищої освіти / О.О. Саєнко // Сталый розвиток економіки. — 2012. — № 2. — С. 266—271.
6. Гриценко С.І. Сегментація споживачів освітніх послуг [Електронний ресурс] / С.І. Гриценко, В.Г. Галкіна // Вісник Донецького національного університету. Економіка і право. — 2012. — Вип. 1. — Режим доступу: <http://www.statonline.org.ua/ekonom/64/9310&segmen&taciya&spozhivachiv&osvitnix&poslug.html>
7. Ильяшенко С.Н. Анализ проблем восприятия абитуриентами специальности "Маркетинг" (на примере Сумской области) [Електронний ресурс] / С.Н. Ильяшенко, М.Ю. Карпищенко // Маркетинг і менеджмент інновацій. — 2011. — № 3. — Т. 2. — Режим доступу: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/18970/1/mmi2011_3_2_21_27.pdf

References:

1. Dmytriiev, V.Yu. (2012), "Features of the educational market in higher education", *Narodna osvita: elektron. nauk. fakh. Vyd.*, [Online], vol. 3, available at: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/library/12v318/12dvusvo.htm (Accessed 4 Feb. 2015).
2. Maliukina, A.O. (2014), "Justification features educational market", *Technology audit and production reserves*, [Online], vol. 4, no. 2, pp. 36-39, available at: [http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tatrv_2014_4\(2\)_10.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/Tatrv_2014_4(2)_10.pdf) (Accessed 10 Feb. 2015).
3. Karpiuk, O.A. (2012), "Analysis and evaluation of educational services in Ukraine", *Visnyk ZhDTU*, vol. 3, pp. 74—79.

4. Chkalovs'ka, H.Z. (2012), "Efficiency of functioning of the educational services market in Ukraine: problems and prospects", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. 3, pp. 59—64.

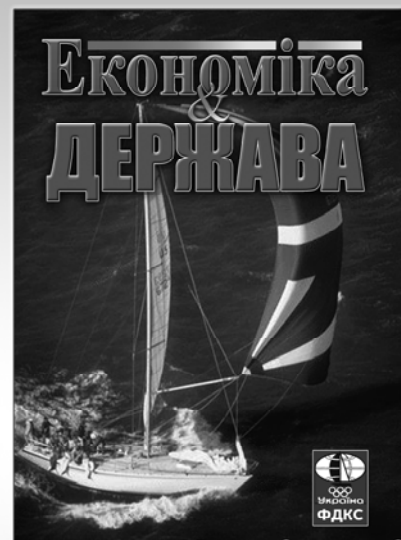
5. Saienko, O.O. (2012), "The study of consumer behavior in the market for higher education", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol. 2, pp. 266—271.

6. Hrytsenko, S.I. and Halkina, V.H. (2012), "Segmentation of consumers of educational services", *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu. Ekonomika i pravo*, [Online], vol. 1, available at: <http://www.statonline.org.ua/ekonom/64/9310segmentaciya&spozhivachivosvitnixposlug.html> (Accessed 10 Feb. 2015).

7. Illiashenko, S.M. and Karpishhenko, M.Yu. (2011), "Analysis of problems of entrants' perception the speciality "Marketing" (on the example of Sumy region)", *Marketing i menedzhment innovacij*, [Online], vol. 3, no. 2, available at: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/18970/1/mmi2011_3_2_21_27.pdf (Accessed 4 Feb. 2015).

Стаття надійшла до редакції 07.10.2018 р.

Науково-практичний журнал «ЕКОНОМІКА ТА ДЕРЖАВА»

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових

видань України з ЕКОНОМІКИ

www.economy.in.ua

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73

Передплатний індекс: 01751